

2011. május

Kistérségek a Közép-Dunántúlon, 2009

Tartalom

Bevezetés	2
Településszerkezet, népesség, népmozgalom	3
Foglalkoztatás, jövedelmi viszonyok	8
Ellátórendszerek	12
Lakásépítés	16
Gazdasági szervezetek	18
Turizmus	21

Jelmagyarázat

Módszertan

Táblázatok

Függelék

További információk, adatok (linkek)

Bevezetés

Közép-Dunántúl 401 települése 2010. év végéig 26 kistérséget alkotott. Kiadványunk célja – immár harmadik alkalommal – olyan részletes adat-összeállítás közreadása, amely bemutatja e területi egységek társadalmi, gazdasági, infrastrukturális jellemzőit a legutolsó (ez esetben 2009.) évi ismert és közzétett adatok alapján.

Az adatokat a már megszokott gyakorlatot követve tematikus táblázatokba rendeztük, áttekintve a kistérségek lakónépességét, népmozgalmi eseményeit, jövedelmi különbségeit, a társadalmi juttatások és ellátórendszerek, az egészségügy, az oktatás, a kultúra, az idegenforgalom térségenkénti főbb mutatószámait, valamint a gazdasági szervezetek adatait. Az adatközlést kiegészítő szöveges elemzés néhány jelentősnek ítélt témakört érintve kitér a legfontosabb jellemzőkre, aktuális helyzetképet vázolva a régió kistérségeiről.

Településszerkezet, népesség, népmozgalom

2010. január elsején a régió területe 11 ezer km² volt, az ország területének mintegy 12%-a. Magyarország 174 kistérsége közül összesen 26* található a Közép-Dunántúlon. Hazánk 3152 településéből 401 fekszik itt, ebből Veszprém megyében 217, Fejérben 108, Komárom-Esztergomban 76. A domborzati viszonyoktól befolyásoltan a településhálózat rendkívül változatos. A jellemzően a Dunántúli-középhegység területén fekvő Veszprém megyét aprófalvak jellemzik, ahol száz km²-en 4,8 település található, Komárom-Esztergomban 3,4, Fejér megyében pedig mindössze 2,5.

1. tábla

Terület, népesség, 2010. január 1.

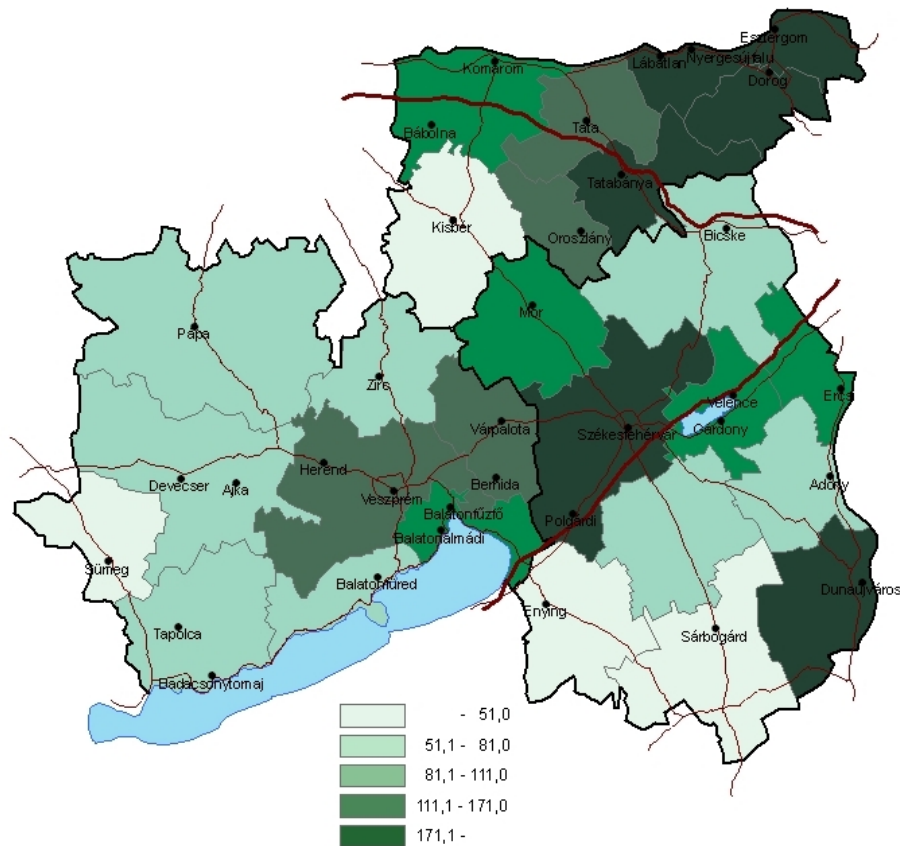
Megnevezés	Fejér	Komárom-Esztergom	Veszprém
	megye		
Terület, km ²	4 358	2 265	4 493
Népesség száma, fő	427 416	312 431	358 807
Városi népesség aránya, %	58,5	65,7	61,9
Népsűrűség, fő/km ²	98,1	138,0	79,9
Települések száma	108	76	217
Települések átlagos népessége, fő	3 958	4 111	1 653
Kistérségek száma*	10	7	9

A régióban a négy megyei jogú város (Székesfehérvár, Tatabánya, Veszprém és Dunaújváros) mellett öt középváros (Ajka, Pápa, Esztergom, Tata és Várpalota) is található. A további 32 – húszezernél kevesebb lakossal rendelkező – város közül kettő (Balatonkenese és Rácalmás) 2009-ben kapta meg a városi rangját.

Közép-Dunántúl lakossága 2010 elején megközelítette az 1,1 millió főt, ebből 427 ezren Fejér, 312 ezren Komárom-Esztergom, 359 ezren pedig Veszprém megyében éltek. A régió legnépesebb kistérségei a megyei jogú városi központokkal rendelkezők, azaz a Székesfehérvári, Dunaújvárosi, Tatabányai és a Veszprémi, a legkevesebb lakos (15 ezer fő) pedig a Sümegi kistérségben élt. A népsűrűség tekintetében ugyancsak érződik a nagyobb városok hatása, a lakosság vonzáskörzetükben erőteljesebben koncentrálódik.

* 2011. január elsejétől az országban 175, a régióban 27 (ekkor vált ki ugyanis a Veszprém megyei Ajkai kistérségből és lett önálló a Devecseri kistérség).

Népsűrűség a Közép-Dunántúl kistérségeiben, 2010. január 1.
(fő/km²)

A népességszámot befolyásoló tényezők a természetes népmozgalmi folyamatok, azaz a születések, a halálozások száma, illetve a vándorlásoké. A születések száma a régióban 2009-ben meghaladta a 10 ezret. Ezer lakosra 9,2 születés jutott, ami alig maradt el az ország 9,5 ezrelékes átlagától. A kistérségek e tekintetben is eltérnek egymástól. Míg az Ercsi és a Várpalotai térségben a 11 ezreléket is meghaladta a mutató értéke, addig a Zirciben mindössze 7 ezrelék körül alakult.

A halálozások révén 2009-ben a régió lakossága több, mint 14 ezer fővel csökkent. Ezer lakosra 12,8 halálozás jutott, az országos átlaggal csaknem megegyező értékű. A lakosságszámra vetítetten a legtöbb haláleset a Kisbéri és a Sümegi kistérségben történt, ahol a mutató értéke meghaladta a 17 ezreléket. A Veszprémi kistérségben ezzel szemben nem érte el a tízet.

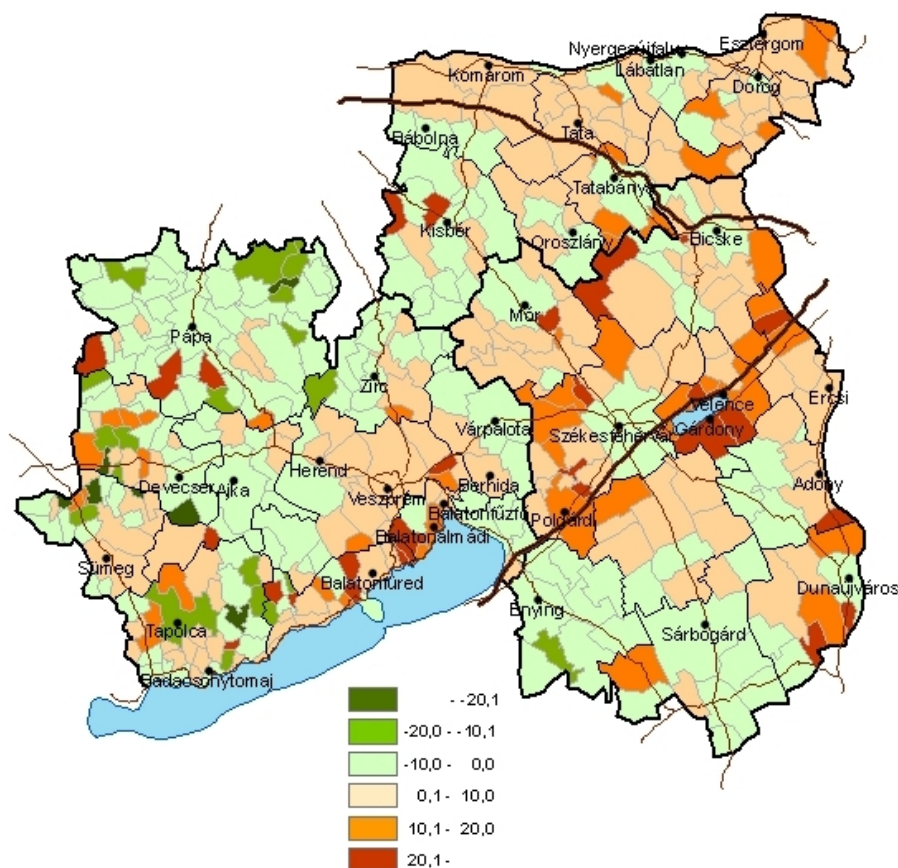
A tényleges népességszámot a születések és a halálozások egyenlege mellett a vándorlás is befolyásolja. A régiót 2009-ben az elvándorlás jellemezte, ezer lakosra 0,8 elköltöző jutott. A megyék közül a legtöbbben Veszprémet hagyták el (ezer lakosra 1,7 elköltöző), míg Fejért a legkevesebben (-0,1).

Az egyes kistérségeket nézve jóval árnyaltabb a kép. 2009-ben a Gárdonyi kistérség ezer lakosára 17,4 beköltöző jutott, illetve pozitív volt az egyenleg még a Székesfehérvári, az Esztergomi, a Tatabányai, a Tatai, a Balatonalmádi, a Balatonfüredi és a Veszprémi kistérségekben is. A Sárobgárdi kistérség minden ezer lakosából ezzel szemben 11-en hagyták el a településeket. Összességében elmondható, hogy a régió lakosságára is jellemző a nagyobb városokból kiköltözés az

agglomerációba, illetve a főváros erőteljes hatása a könnyebben és viszonylag gyorsan elérhető települések irányába.

2. ábra

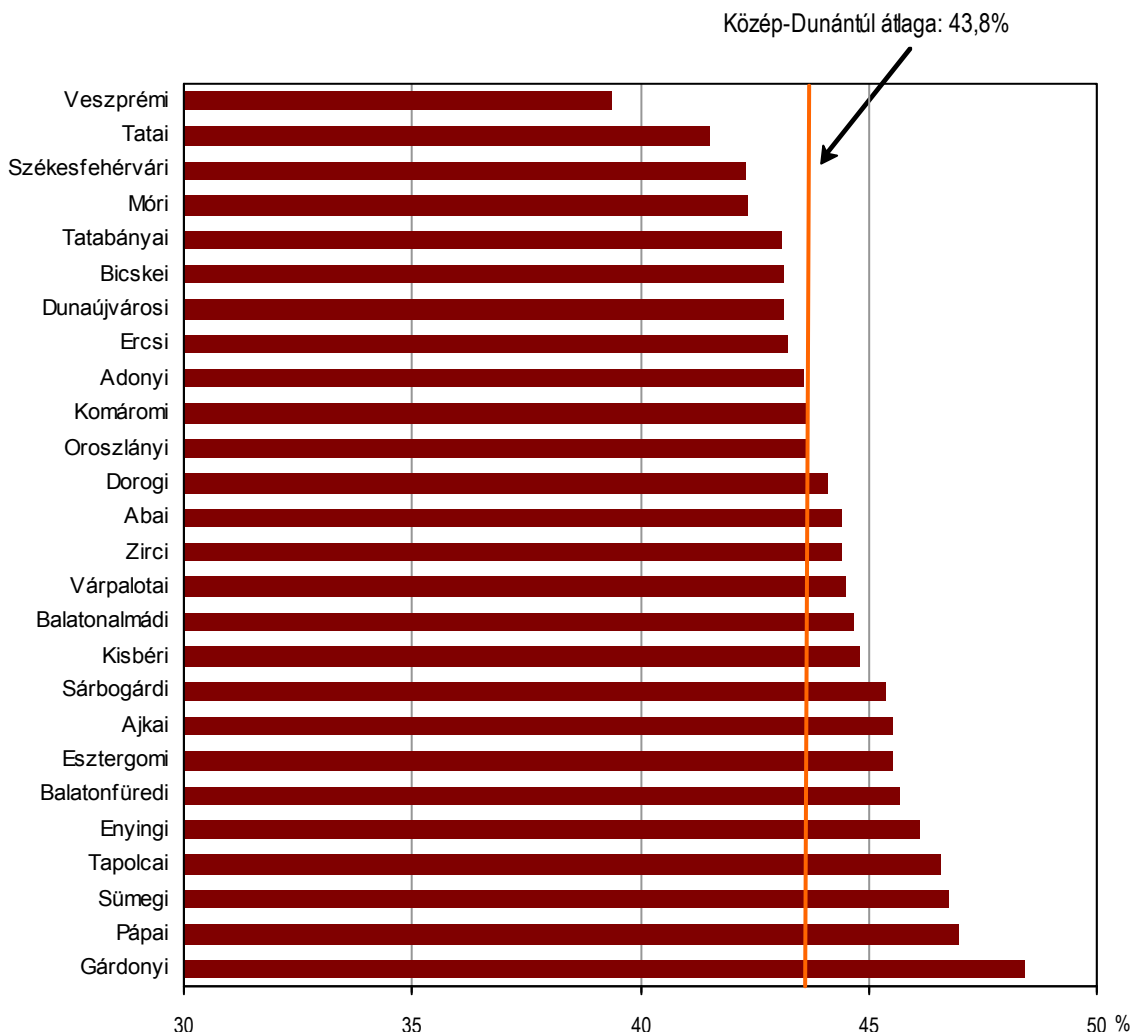
**Az évi átlagos belföldi vándorlás ezer lakosra jutó száma
Közép-Dunántúlon, 2000–2009**

Egy térség gazdasági-társadalmi jellemzőit a lakosság korösszetétele is befolyásolja. A régió lakossága kedvezőbb korösszetételű az országosnál. A gyermekek aránya a teljes lakosságon belül szinte megegyezett a hazai átlaggal (15%), az aktív korúaké egy százalékponttal meghaladta az országosat, a 65 évesek és idősebbeké pedig csaknem ennyivel elmaradt attól.

Kistérségenként jelentősek az eltérések a népesség korösszetételében. A gyermekek aránya az Abai kistérségben volt a legnagyobb, ahol száz aktív korúra 25 gyermekkorú jutott, míg a Balatonalmádban a legalacsonyabb, ahol csak 18. A legidősebb lakossága a Balatonfüredi és a Tapolcai kistérségnek van, ahol az idősek aránya a keresőképesekekhez képest meghaladta a 27%-ot. Az Abai és a Veszprémi településcsoportban ez az arány nem érte el a 20%-ot. Összességében az eltartottsági ráta – az aktív korúakra jutó gyermekek és idősek száma – kedvezőbb az országosnál.

Az eltartott népesség rátája* kistérségeként, 2009

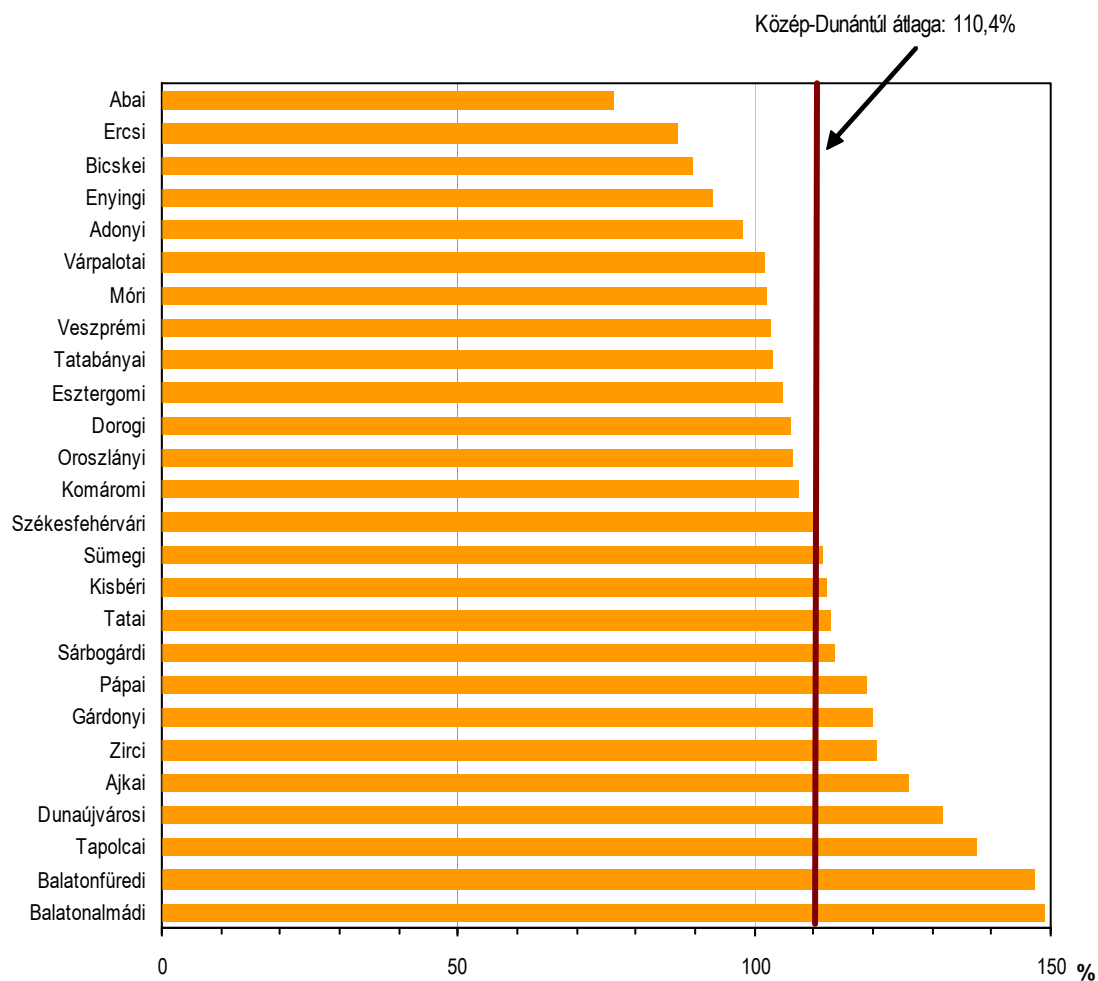
* A 0–14 éves és a 65 évesnél idősebb népesség aránya az aktív korú (15–64 éves) népességhez.

Legkisebb az eltartott népesség aránya a Veszprémi kistérségben (39,4%), ahol a megyeszékhely dominanciája miatt a gyermek és az idős népesség eltartottsági rátája egyaránt alacsony (19,4, illetve 19,9%). Legnagyobb a Gárdonyi kistérségben (48,4%), ahol mind a gyermekek, mind az idősek aránya magasabb az átlagnál.

Azok a kistérségek vannak gazdaságilag kedvezőtlenebb helyzetben, ahol a 65 év feletti korosztály lélekszáma meghaladja a gyermeknépességét. Ezt az öregedési index mutatja szemléletesen. A Közép-Dunántúlon az öregedési index 110,4 volt, azaz száz gyermekkorú lakosra ennyi idős jutott. A megyék közül Veszprém megye lakossága nagyon idős, itt a mutató értéke megközelítette a 120-at, míg a másik két megyében 106 körül alakult.

Az egyes kistérségeket tekintve szembetűnő a Balaton-parti kistérségek lakosságának jelentős öregedése. (A Balatonfüredi és a Balatonalmádi térségekben az idősek száma csaknem másfélszerese a gyermekekének.) Kedvező azonban a korösszetétel az Abai, Ercsi, Bicskei, Enyingi és Adonyi település-együtteseken, ahol a gyermekek száma meghaladta az idősekét.

Az öregedési index* kistérségeenként, 2009

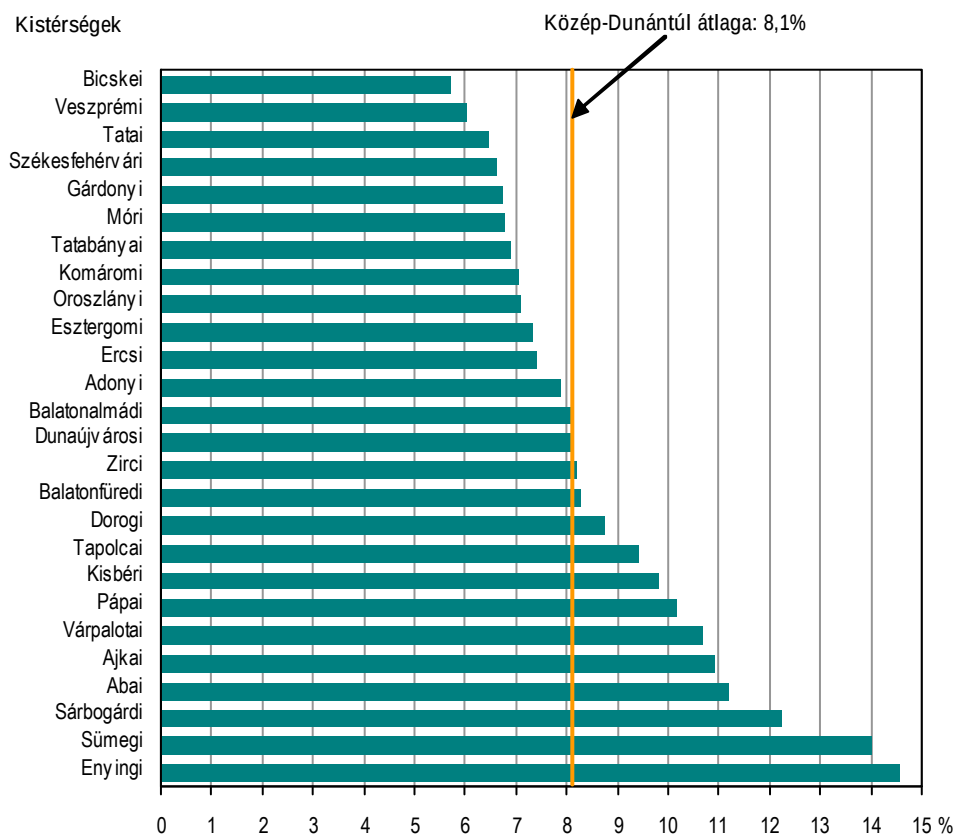
* Az idős népesség (65-x éves) a gyermeknépesség (0-14 éves) százalékában.

Foglalkoztatás, jövedelmi viszonyok

Egy-egy földrajzi térség gazdasági teljesítőképessége befolyásolja lakosságának foglalkozási és jövedelmi viszonyait, ezen keresztül pedig a népesség életkörülményeit. A magasabb jövedelmek feltétele a stabil gazdasági teljesítmény, amelynek egyik összetevője a megfelelő arányú foglalkoztatás. 2009-ben a globális gazdasági válság jelentősen visszavetette szinte valamennyi nemzetgazdasági ág teljesítményét, és rendkívül kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetet teremtett Magyarországon. Hatására a Közép-Dunántúlon is ugrásszerűen növekedett a munkanélküliség. December végén az Állami Foglalkoztatási Szolgálat mintegy 62 ezer álláskeresőt – 33 ezer férfit és 29 ezer nőt – tartott nyilván a régióban. Az állástalanok munkavállalási korú (15-64 éves) népességen belüli aránya az Enyingi, Sümegi, Sárbogárdi kistérségben meghaladta a közép-dunántúli átlag (8,1%) másfélszeresét, de az Abai, Ajkai, Várpalotai, Pápai kistérségben is magasabb volt 10%-nál.

5. ábra

A nyilvántartott álláskereső aránya a 15-64 éves korú népességen belül, 2009 december

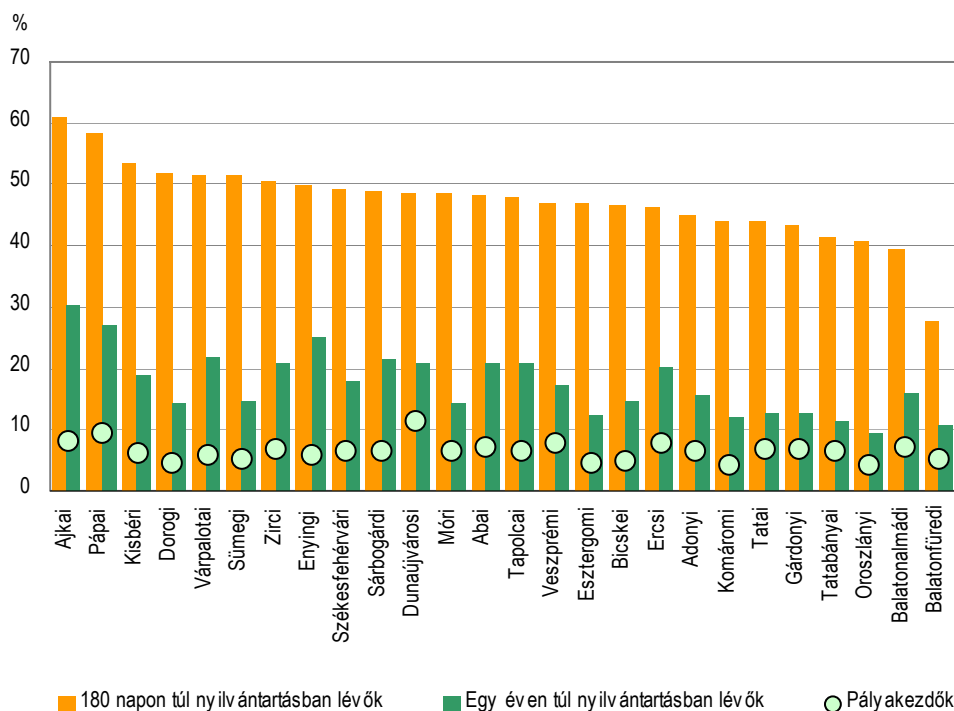
Közép-Dunántúl szinte valamennyi kistérségét jellemezte, hogy a munkanélküliek legalább 40%-a fél évnél hosszabb ideje nem talált megfelelő állást. Kivételt jelentett a Balatonfüredi kistérség, ahol a nyári idényben a szezonális foglalkoztatás felszívja a munkát keresők egy részét, így többségük hat hónapnál rövidebb időn belül elhelyezkedik, ezzel együtt (átmenetileg) kikerül a nyilvántartásból. Az álláskereső időtartama az Ajkai kistérségben tolódott ki leginkább: a regisztrált munkanélküliek

több mint hattizede fél év, csaknem harmada pedig egy év elteltével sem kapott munkát.

A Pápai kistérségben minden tízedik állástalan pályakezdő volt. A Dunaújvárosiban ennél valamivel nagyobb, a régió többi térségében pedig kisebb arányt képviseltek az álláskeresőknél azok a fiatalok, akik tanulmányaik befejezése után nem tudtak elhelyezkedni.

6. ábra

A nyilvántartott álláskeresők összetétele kistérségenként, 2009 december
(összes nyilvántartott álláskereső=100,0%)

A Közép-Dunántúlon nyilvántartott összes álláskereső valamivel több, mint egyharmada legfeljebb általános iskolát végzett, hattizedük középfokú, 4%-uk felsőfokú végzettséggel rendelkezett. Azok aránya, akik az általános iskola nyolc osztályát sem fejezték be, a régió belül az Ercsi kistérségben volt a legmagasabb (az álláskeresők 8,8%-a). A munkanélküliek alacsony iskolázottsága az Abai kistérségre volt leginkább jellemző, itt az álláskeresők fele csak alapfokú oktatásban vett részt. Az állástalanok közül középfokú végzettséggel a legtöbben a Balatonalmádi kistérségben (a munkát keresők 70%-a), egyetemi vagy főiskolai diplomával pedig a Székesfehérvári kistérségben (7,8%) rendelkeztek.

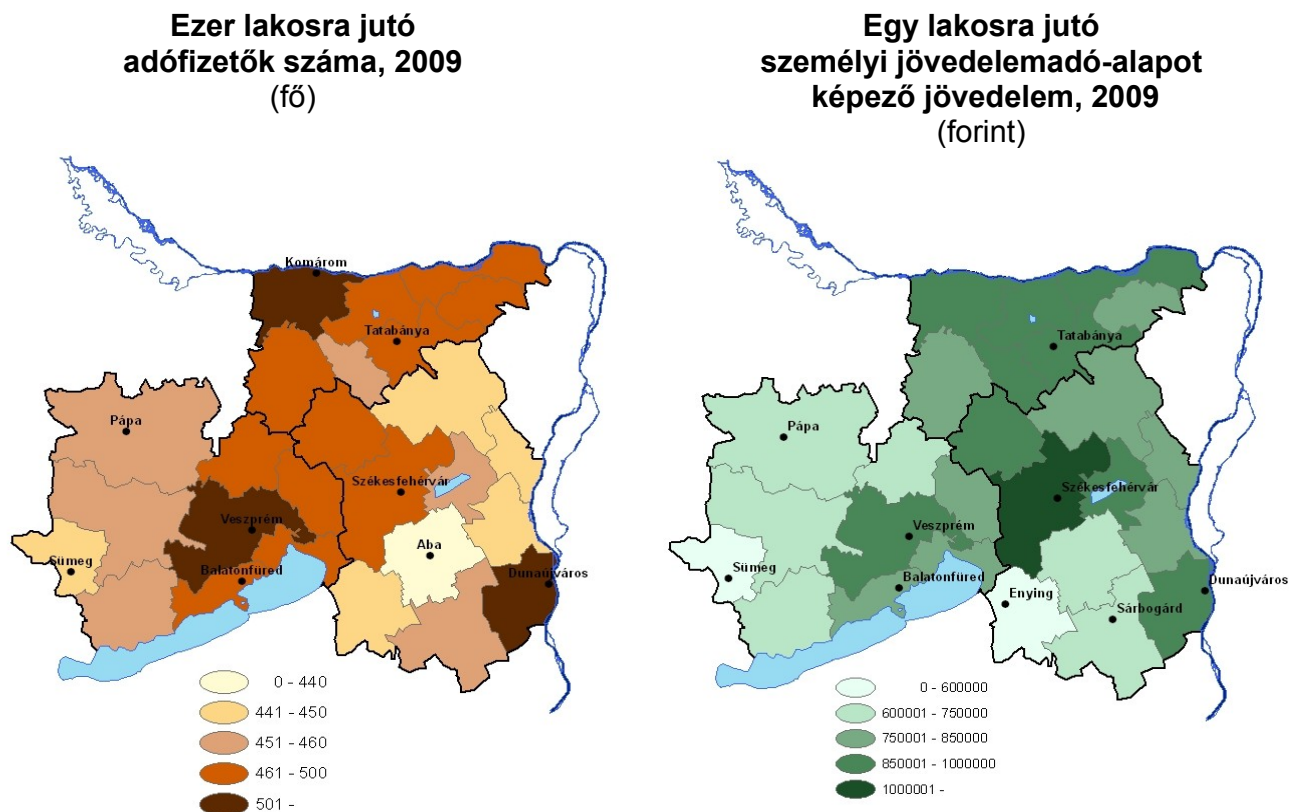
A foglalkoztatottsággal szoros összefüggésben áll a lakosság jövedelmi helyzete. A személyi jövedelemadó-adatok szemléletesen mutatják az egyes kistérségekben élők (elsősorban munkavégzéshez kötődő) jövedelmei között tapasztalható jelentős különbségeket.

2009-ben az egy állandó lakosra jutó adóalapot képező éves jövedelem a Székesfehérvári kistérségben volt a legmagasabb, ötödével meghaladva a régió 842 ezer forintos átlagát. A rangsor végén a Sümegi, Enyingi, Abai, Sárbogárdi térségek álltak, ahol az éves jövedelem nem érte el a 630 ezer forintot. A két szélsőérték között 1,8-szeres különbség mutatkozott. A régiós átlagot meghaladó jövedelem további kilenc kistérséget (Dunaújvárosi, Veszprémi, Komáromi, Tatai, Oroszlányi, Móri, Tatabányai, Gárdonyi, Esztergomi) jellemzett. Az átlagos jövede-

lem Közép-Dunántúlon 2008-hoz képest mintegy 37 ezer forinttal (4,2%-kal) csökkent, legnagyobb arányban a Dunaújvárosi (6,7%), legkevesbé a Gárdonyi kistérségben (1,2%). Az egy főre jutó adóalap összege a régió összes kistérségében a 2008-as szint alatt maradt.

2009-ben a Közép-Dunántúlon ezer lakosból átlagosan 475 fő fizetett személyi jövedelemadót. Az adófizetők aránya ennél magasabb volt a Balatonfüredi (493 fő) és a Kisbéri (485 fő) térségben, bár az adózók itt (5-8%-kal) alacsonyabb jövedelemmel rendelkeztek a régió átlagánál.

7. ábra

A jövedelmek között jelentős a társadalmi juttatások – a nyugdíj, a szociális segélyek és támogatások, a családtámogatási ellátások – szerepe.

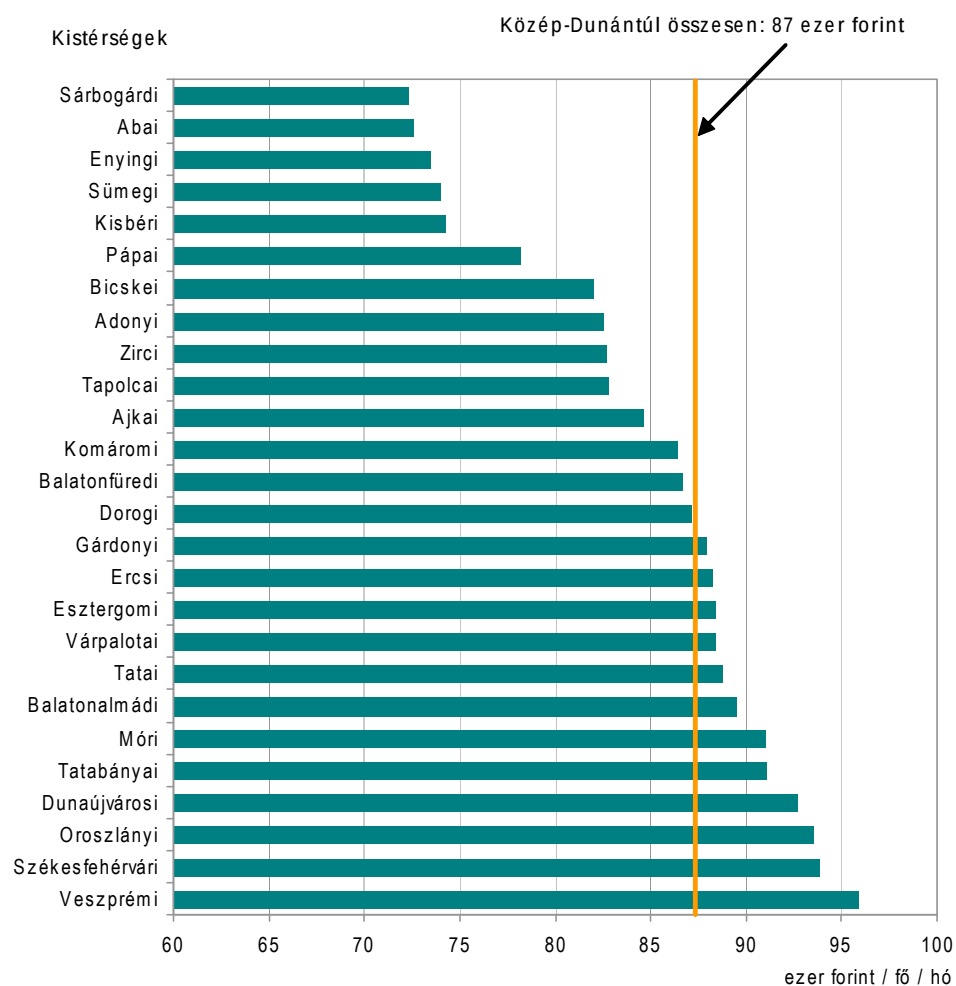
A lakossági jövedelmek tekintélyes hányadát képezik az állami társadalombiztosítási alapokból kifizetett juttatások, elsősorban a nyugellátások. 2010 januárjában Közép-Dunántúl lakónépességének 28%-a (a férfi lakosság negyede, a nők egyharmada) jogosult nyugdíjra, vagy nyugdíjszerű ellátásra. A 311 és félezer ellátott 12%-a (a lakónépesség 3,3%-a) a nyugdíjkorhatárt még be nem töltött, munkaképességének romlása miatt rokkantnyugdíjban részesülő személy volt. Az Oroszlányi és a Sümegi térség népességének mintegy harmada, az Abai és a Veszprémi kistérség népességének viszont kevesebb, mint egynegyede tartozott a társadalombiztosítási nyugellátásra jogosultak közé. Az ellátottakon belül a férfiak aránya egyik kistérségben sem érte el a 45%-ot, a két szélsőértéket az Oroszlányi (44,5%) és a Sárbogárdi (39,4%) kistérség képviselte.

A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások havi átlaga a Közép-Dunántúlon 87 ezer forintot tett ki, ezen belül a férfiaknak havonta megközelítőleg 100 ezer forintot, míg a nőknek mindössze 79 ezer forintot kézbesítettek. A kistérségek felében a régió egészét jellemző juttatásnál kisebb összegű ellátást kaptak a jogosultak. A legkeve-

sebb járadékot a Sárbogárdi és az Abai kistérség nyugdíjasainak folyósították, havi ellátásuk összege csaknem ötödével elmaradt a régió átlagától.

8. ábra

A nyugdíjak és nyugdíjszerű ellátások átlagösszege, 2010 január

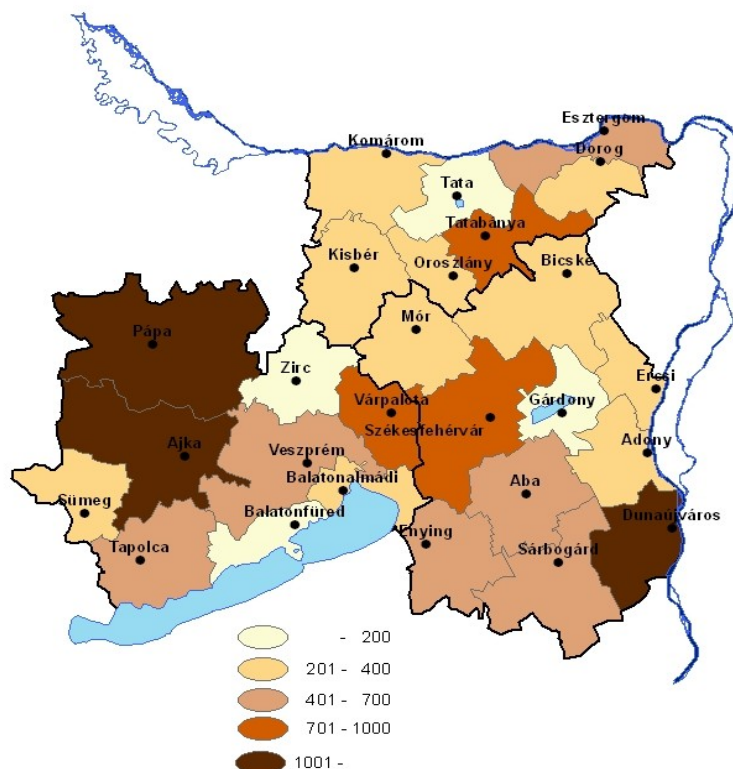
Ellátórendszerek

Azokban a térségekben, ahol alacsonyabbak a jövedelmek, magasabb a munkanélküliség, kedvezőtlen a lakosság korösszetétele, ebből eredően magasabbak az eltartási terhek, lényegesen több feladat hárul a települési önkormányzatok szociális ellátó rendszerére.

Az önkormányzatok nyújtotta pénzbeni támogatások egyik formája a rendszeres szociális segély, amely az egészségi állapotuk, életkoruk vagy élethelyzetük miatt munkájukat elveszített személyek megélhetését segíti. Ennek új elemeként 2009-ben bevezették a rendelkezésre állási támogatást azzal a céllal, hogy a közfoglalkoztatáshoz kapcsolatosan segítse a térségekben a munkához jutást. Rendszeres szociális segélyt és rendelkezésre állási támogatást az év során Közép-Dunántúlon 13 ezer rászorulóknak folyósítottak. Legtöbbször a Pápai (1400 fő), legkevesebben a Balatonfüredi (90 fő) kistérségben kaptak anyagi segítséget.

9. ábra

Rendszeres szociális segélyben és rendelkezésre állási támogatásban részesítettek 2009. évi átlagos száma kistérségenként (fő)

A létfenntartást veszélyeztető élethelyzetbe került személyek részére átmeneti segélyt nyújthatnak az önkormányzatok. Ilyen juttatásért a régióban összesen 43 ezer fő folyamodott, legtöbbször a Dunaújvárosi, Pápai, Ajkai, Esztergomi, Székesfehérvári kistérségekben, ahol az igénylők száma meghaladta a 2 és fél ezret. A szerény jövedelmű családok részére Közép-Dunántúlon 41 ezer gyermek után állapítottak meg rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt, a jogosultak száma a Pápai kistérségben volt a legmagasabb (3600 fő).

2. tábla

A szociális ellátások mutatói kistérségenként, 2009

Kistérség	Rendszeres szociális segélyben és rendelkezésre állási támogatásban	Átmeneti segélyben	Rendszeres gyermek-védelmi kedvezményben	Rendkívüli gyermek-védelmi támogatásban	Szociális étkeztetésben	Házi segítségnyújtásban	Közügy-ellátási igazolványban
részeseülők 1000 lakosra jutó száma							
Abai	21	57	80	3	12	6	35
Adonyi	11	51	50	34	11	5	33
Bicskei	7	34	42	11	5	3	27
Dunaújvárosi	15	50	34	30	22	3	27
Enyingi	34	43	77	7	5	6	33
Ercsi	15	35	52	17	3	6	41
Gárdonyi	5	75	31	14	4	4	34
Móri	7	50	25	25	10	7	32
Sárbogárdi	27	36	74	25	18	9	42
Székesfehérvári	7	20	21	5	8	3	24
Dorogi	8	30	30	12	8	2	26
Esztergomi	7	50	21	61	6	2	23
Kisbéri	13	36	45	13	19	7	36
Komáromi	6	41	26	29	10	2	32
Oroszlányi	8	42	29	19	7	2	40
Tatabányai	8	29	36	18	7	2	39
Tatai	5	54	23	23	7	1	42
Ajkai	22	53	52	31	19	4	27
Balatonalmádi	10	44	29	34	14	7	20
Balatonfüredi	4	42	18	46	9	3	17
Pápai	23	50	60	38	26	7	34
Sümei	20	74	75	20	21	18	53
Tapolcai	14	33	48	19	22	19	25
Várpalotai	26	39	52	30	13	6	26
Veszprémi	7	24	21	23	6	3	17
Zirci	9	26	41	23	21	3	20
Közép-Dunántúl együtt	12	39	37	23	12	5	29

A társadalmi juttatások természetbeni formáit elsősorban a bölcsődei és óvodai gondozás, az oktatás, az egészségügyi ellátás, valamint a szociális intézményhálózat képviseli.

Közép-Dunántúl 69 nyilvántartott bölcsődéje közül a legtöbb a Veszprémi (8), a Székesfehérvári és a Balatonalmádi (7-7 intézmény) kistérségben működött. A régió 2578 bölcsődei férőhelyére összesen 3457 gyermeket írtak be szüleik, ami átlagosan 34%-os túlterhelést jelentett. A legmagasabb kihasználtsággal a Pápai kistérség bölcsődéi látták el feladataikat, itt 100 férőhelyre 161 gyermek jutott, de Közép-Dunántúl egyetlen intézménye sem működött 100 százalék alatti kihasználtsággal.

A régió 483 óvodájában 35 500 gyermekre felügyeltek. A legtöbb (46) intézmény az ötödik legnépesebb kistérség, a Pápai területén működött, együttesen 2200 férőhellyel. Férőhely-kapacitás tekintetében ugyanakkor a Pápai térséget megelőzte a Székesfehérvári (42 óvoda 4879 férőhellyel), a Tatabányai (30 óvoda 3222

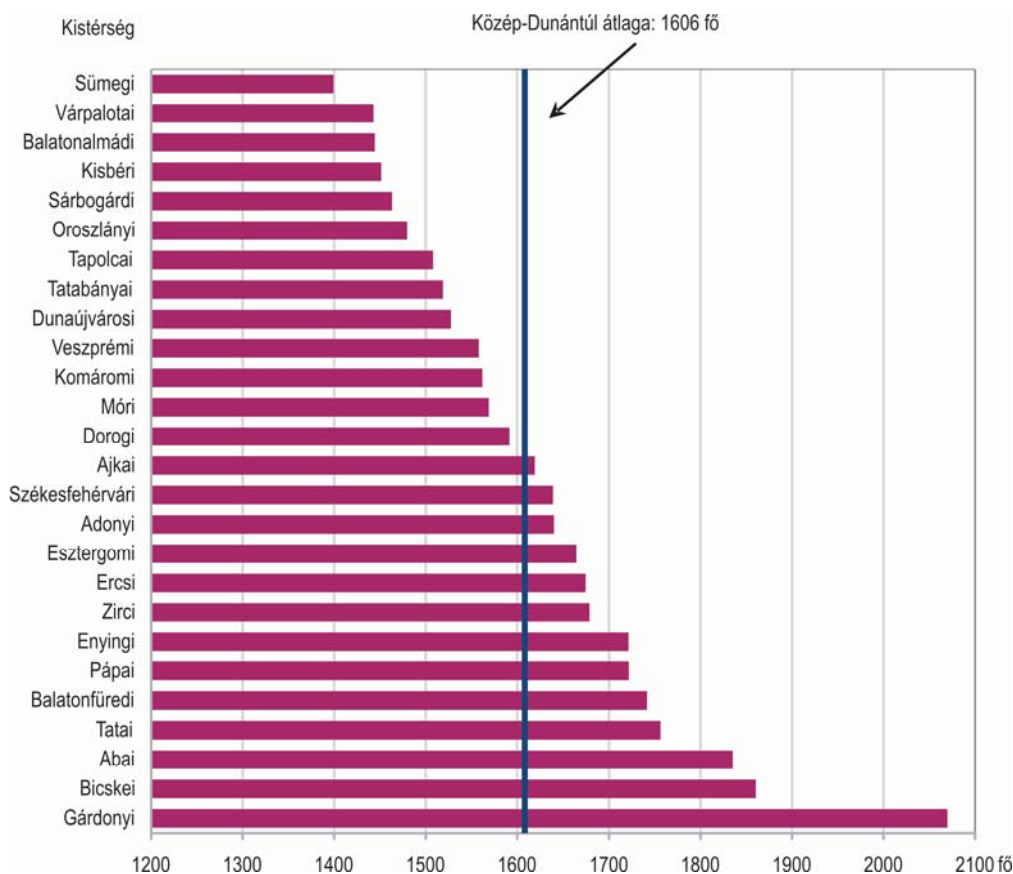
férőhellyel), a Veszprémi (26 óvoda 3070 férőhellyel), a Dunaújvárosi (23 óvoda 2304 férőhellyel) és az Esztergomi (21 óvoda 2249 férőhellyel) kistérség is.

Az időskorúak ellátását Közép-Dunántúlon 82 időszotthon és 91 napközbeni tartózkodásra, étkezésre lehetőséget adó intézmény segítette. Az Esztergomi, Pápai, Székesfehérvári és Tatabányai kistérségekben (mindkét intézménytípusban együttesen) több mint félezer időskorút láttak el, míg a Gárdonyi, Oroszlányi és Balatonfüredi térségek intézményei 60-nál kevesebb idős személyről gondoskodtak.

Az egészségügyi alapellátást a háziorvosok és házi gyermekorvosok biztosítják. 2009-ben a régió 700 betöltött praxisából a legtöbb (266 szolgálat) Fejér megyei volt, ezen belül 84 orvos és gyermekorvos a legnagyobb népességszámú Székesfehérvári kistérségben végezte tevékenységét. A legkevesebb praxist (11-et) a Sümegi kistérségben tartották fenn. Az egészségügyi ellátást nyújtók leterheltsége kistérségenként eltért: a két szélsőértéket tekintve a Gárdonyi térségben egy-egy orvosnak több mint 2000 lakosról, a Sümegiben megközelítőleg 1400 lakosról kellett gondoskodnia.

10. ábra

Egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, 2009

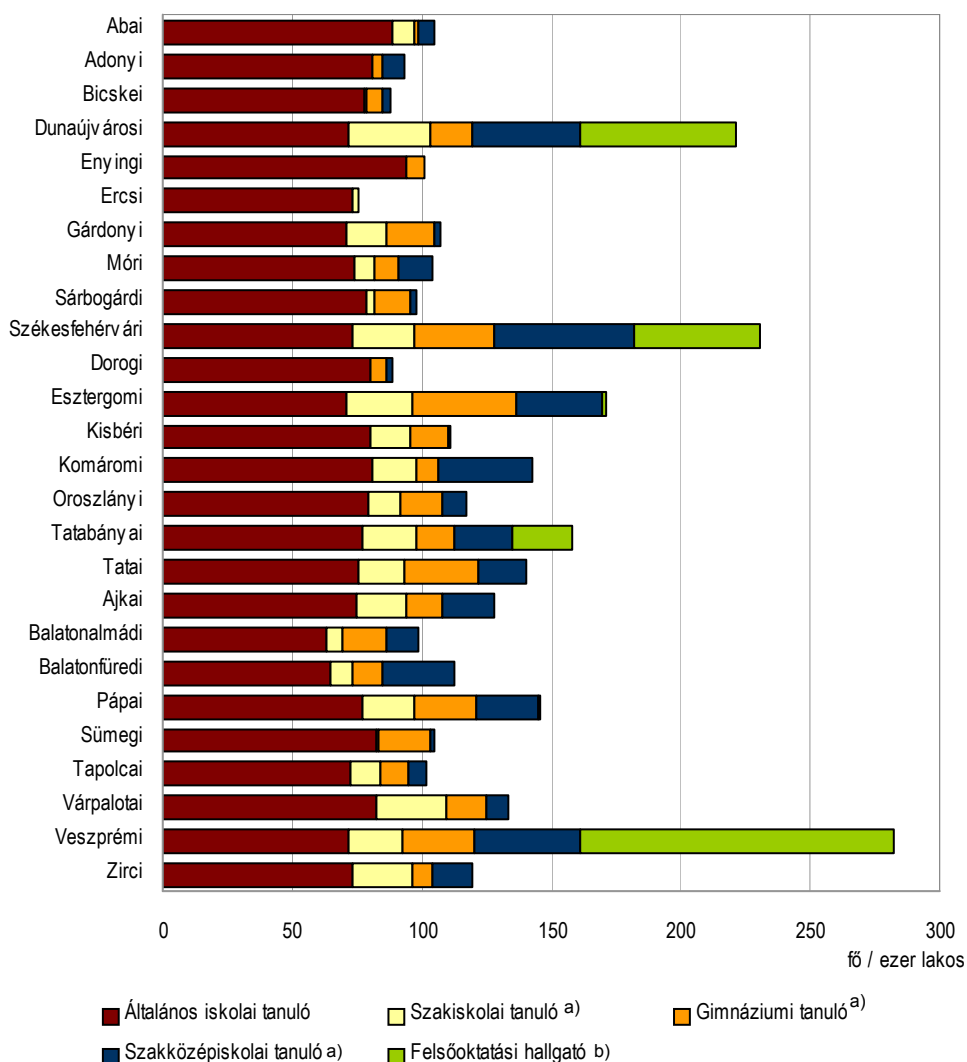
Közép-Dunántúlon a 2009/2010-es tanévben 395 általános iskola működött, a középfokú oktatási feladatokat pedig 102 szakiskola, 84 gimnázium és 104 szak-középfokú iskola látta el. A középfokú oktatásban résztvevő 64 ezer nappali tagozatos tanuló közül 26 ezer a szakközépfokú iskolai, 20 ezer a gimnáziumi képzést választotta. Közel 8 ezer diák tett érettségi vizsgát, 23%-uk a Székesfehérvári, 12%-uk a

Veszprémi, további 9%-uk a Dunaújvárosi kistérséghez tartozó oktatási intézményekben.

Felsőfokú oktatás a Dunaújvárosi, Székesfehérvári, Esztergomi, Komáromi, Tatabányai, Pápai és Veszprémi kistérségek központjaiban folyt. A főiskolákon és egyetemeken 23 és fél ezer hallgató folytatta tanulmányait, közülük 15 ezer fő nappali tagozaton. A Pannon Egyetem országos vonzáskörének köszönhetően Veszprémben tanult a régió felsőoktatási hallgatói létszámának több mint négytizede.

11. ábra

Az oktatásban résztvevők ezer lakosra jutó száma kistérségenként, 2009

^{a)} Nappali tagozaton.

^{b)} A felsőoktatási intézmény székhelye szerint.

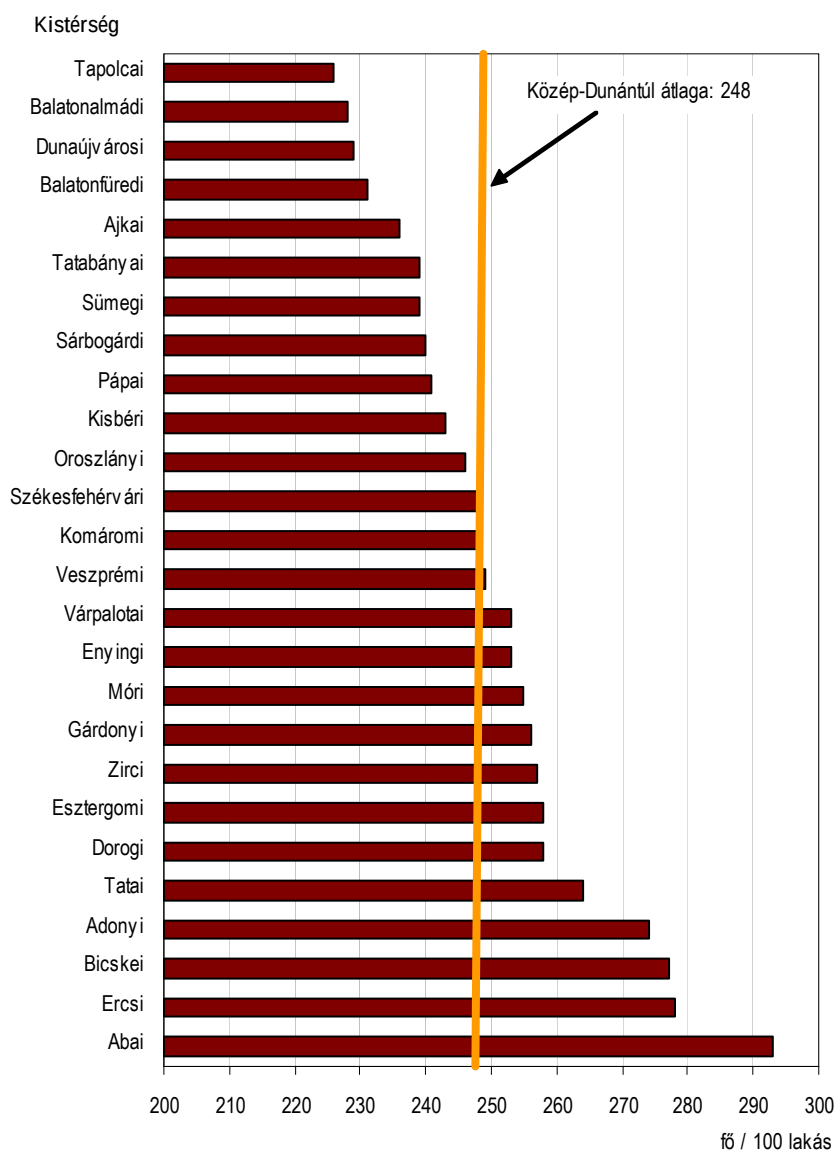
Lakásépítés

Közép-Dunántúl lakásállománya 2009 végén 443 402 volt, ami az ország teljes lakásállományának egytizede. A kistérségek között a megyei jogú városok térségében volt a legmagasabb a lakásszám, a régió lakásainak egyharmada e négy térségben található. A legkevesebb lakással az aprófalvas Zirci és Sümegi térség rendelkezik.

A régió átlagos laksűrűsége (100 lakásra jutó lakos) 248 (országosan 231), de jelentős eltérés tapasztalható a térségek között. Míg az Abai kistérségben 293, addig a Tapolcaiban csupán 226, a Balatonalmádiban pedig 228 főt tett ki a laksűrűség.

12. ábra

100 lakásra jutó lakosok száma a Közép-Dunántúl kistérségeiben, 2009. december 31.

2009-ben a régióban 2396 lakást (az egy évvel korábbihoz képest 13%-kal kevesebbet) építettek, ami az országban épült új lakások 7,5%-a. A lakásépítési kedv a három megyeszékhely térségében volt a legnagyobb, a Székesfehérvári térségben 341, a Tatabányaiban 278, a Veszprémiben 207 lakás készült el. Emellett a Gárdonyi (196), az Esztergomi (133), a Pápai (125) és a Balatonalmádi (120) kistérségekben volt jelentősebb számú lakásépítés. Legkevesebb lakás a Kisbéri és a Sárbogárdi térségben (10, illetve 13) épült.

Az új lakások átlagos alapterülete 110 m² volt. A legnagyobb lakások (közel 140 m² átlagos alapterülettel) a Komáromi és a Tatai kistérségben épültek, míg a legkisebbek (79 m²) a Dorogi térségben. Az új lakások több mint fele négynél több szobával rendelkezik.

Legkedveltebb építési forma a családi ház volt, nyolc kistérségben kizárólag családi házban adtak át lakást. A régióban az új lakások közel héttizede ebben a formában épült. Régiós szinten a 2009-ben átadott lakások héttizedét természetes személyek építtették, a vállalkozások lakásépítése évről évre csökken. Ez alól kivétel a Tatai és a Veszprémi kistérség, ahol az új lakások 60, illetve 55%-a vállalkozások megrendelésére készült.

Az új lakások közműellátottsága nagymértékben függ az adott térség infrastrukturális fejlettségétől. A közműves ivóvízhálózat kiépítettsége a térségek többségében teljeskörű, ennek ellenére az Oroszlányi és a Sárbogárdi kistérségben az új lakások közel 8%-a még mindig házi vízvezetékből kapja az ivóvizet. A közműves csatorna-hálózat kiépítettsége jelentős különbségeket mutat, ennek megfelelően a hálózathoz kapcsolt új lakások arányában is nagy eltérések láthatók. Fejér megyében a Dunaújvárosi és az Enyingi kistérségben az új lakások kevesebb mint egyharmada, ezzel szemben a Komáromi, Várpalotai, Veszprémi kistérségben az összes új lakás csatlakozott kiépített közcsatorna-hálózathoz. Ennél egyenletesebb a vezetékes gázhálózat elterjedtsége, a Tapolcai és a Zirci kistérség kivételével valamennyi térségben 70% feletti azoknak az új lakásoknak az aránya, amelyekben a fűtéshez szükséges energiát a kiépített gázcső-hálózat biztosítja.

Gazdasági szervezetek

A Közép-Dunántúlon 2009. december 31-én 153 ezer gazdasági szervezetet regisztráltak, melyeknek döntő hányada (94%-a) vállalkozás, fennmaradó része költségvetési szerv, nonprofit, illetve MRP-szervezet.

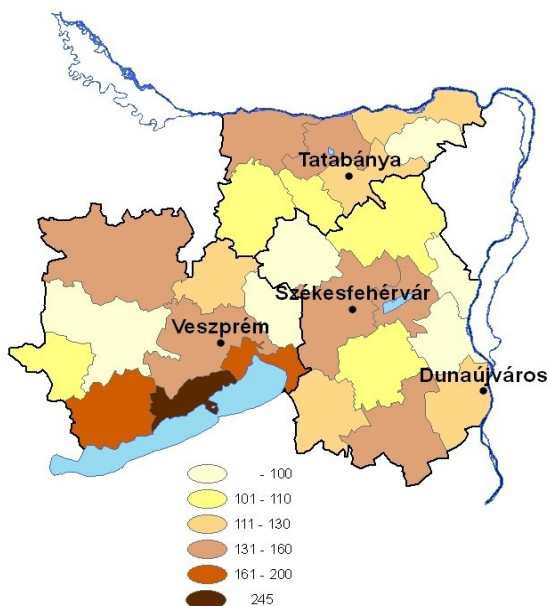
A 143 ezer vállalkozás egyharmadát a megyeszékhelyek (Székesfehérvár, Tatabánya, Veszprém) kistérségeiben jegyezték be, de magas a számuk az iparosodottabb területeken, Dunaújváros, Komárom, Esztergom és Tata környékén is. A vállalkozások egyharmada társas, kétharmada egyéni formában végezte tevékenységét. A társas vállalkozások, ezen belül is a korlátolt felelősségű és a betéti társaságok az említett nagyobb városok környezetében a legelterjedtebbek. Az egyéniiek a régió infrastrukturálisan hátrányosabb helyzetben lévő (Sárbogárdi, Abai, Kisbéri, Enyingi) és a fejlettebb (Pápai, Zirci) mezőgazdasági területein, valamint az idegenforgalmi körzetekben (Balatonfüredi, Balatonalmádi) gyakoribbak. A vállalkozások túlnyomó része (97%-a) legfeljebb 9 fő alkalmazottal rendelkező kisméretű szervezet, és mindössze 130 cég tartozott a nagyfoglalkoztatók közé.

A Közép-Dunántúlon 2009 végén ezer lakosra 130 regisztrált vállalkozás jutott. A vállalkozói aktivitás a régió vezető gazdasági szerepköréből adódóan a megyeszékhelyek környékén kiemelkedő (130-160), az idegenforgalomnak köszönhetően pedig kiugróan magas a Balaton északi partján a Balatonfüredi (245), a Tapolcai (186) és a Balatonalmádi (175) kistérségekben. Ugyanakkor visszafogott vállalkozói tevékenységre utal a mutató alacsony értéke az Adonyi, Ercsi, Dorogi kistérségekben, ahol mindössze a régiós átlag kétharmadát érte el.

13. ábra

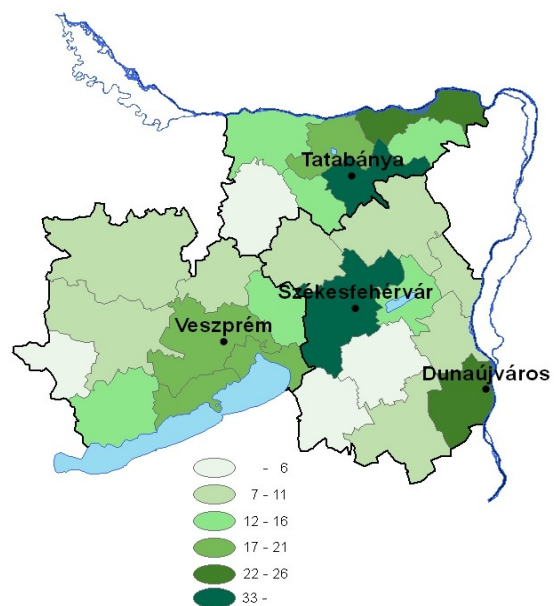
A vállalkozói aktivitás és a területi koncentráció, 2009

Ezer lakosra jutó vállalkozások száma

Vállalkozás-sűrűség

(vállalkozásszám/km²)

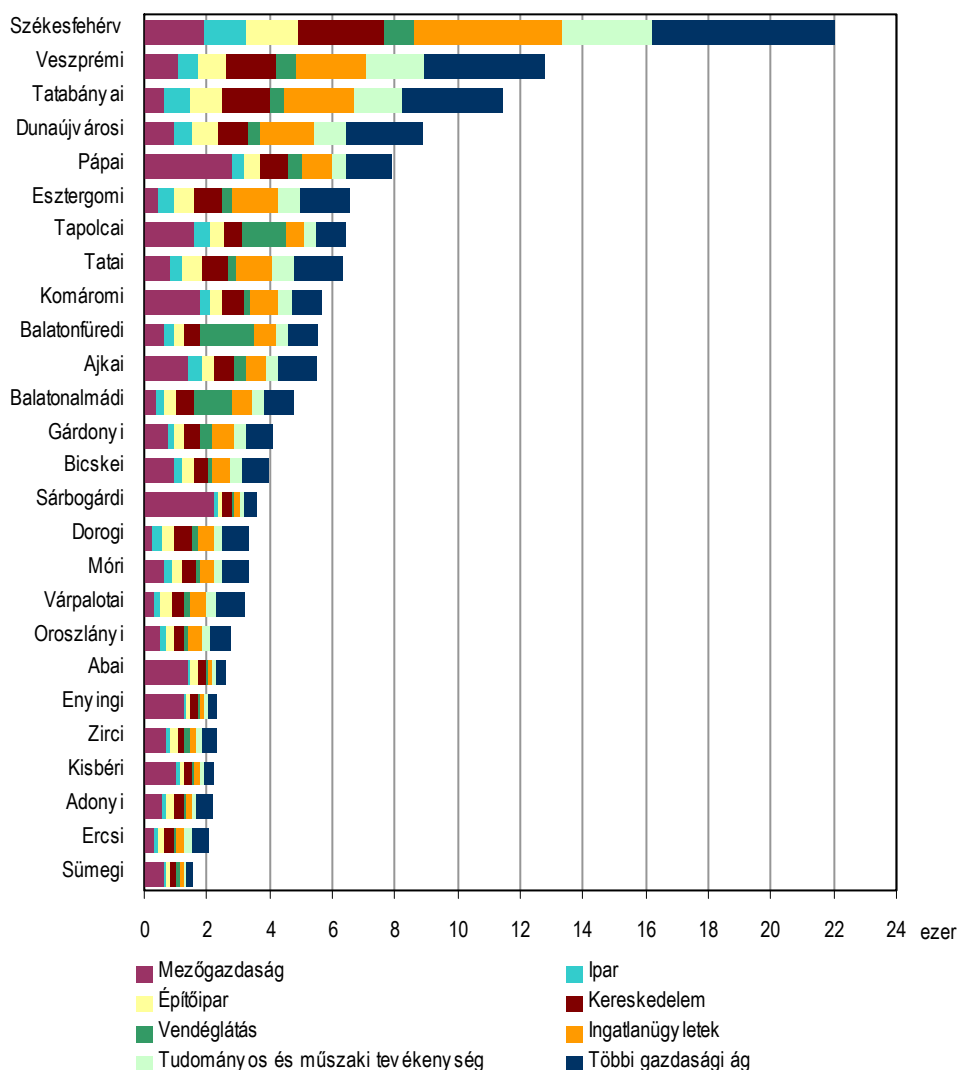

2009. december 31-én a régióban átlagosan 13 vállalkozás jutott minden egyes km²-re. A legtöbb szervezetet a Székesfehérvári (33) és a Tatabányai (35) kistérségben tartottak nyilván négyzetkilométerenként, míg a legkevesebbet (4-5) a Kisbéri, Sümegi és Enyingi vállalkozásszegény területeken.

A szolgáltatási ágak tevékenységi struktúrában betöltött szerepe az utóbbi években egyre inkább előtérbe került. A Közép-Dunántúlon 2009 végén a regisztrált vállalkozások több mint kétharmada már különféle szolgáltatások nyújtására szakosodott. Közülük az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégek voltak a legelterjedtebbek, 16%-uk folytatott ilyen tevékenységet. A régió átlagát meghaladta részesedésük a nagyobb iparvárosok vonzáskörzetében (Székesfehérvár, Dunaújváros, Tatabánya, Esztergom). Kereskedelmi, javítási feladatokat a vállalkozások 12%-a végzett, ágazati részesedésük Dorog és Tatabánya térségében volt jelentősebb. Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás céljából a vállalkozások 7,1%-át alapították, ami az idegenforgalmi adottságokkal összefüggésben térségenként eltérő képet mutatott. A három balatoni kistérségben jegyezték be a régió idegenforgalmi vállalkozásainak 43%-át. A tevékenységi szerkezetben betöltött súlyuk is meghatározó (Balatonalmádi 26, Balatonfüredi 31, és Tapolcai 22%). Ezenkívül csak a Zirci kistérség haladta meg a régió átlagát, köszönhetően a Bakony turisztikai vonzerejének.

14. ábra

A vállalkozások száma gazdasági áganként, 2009

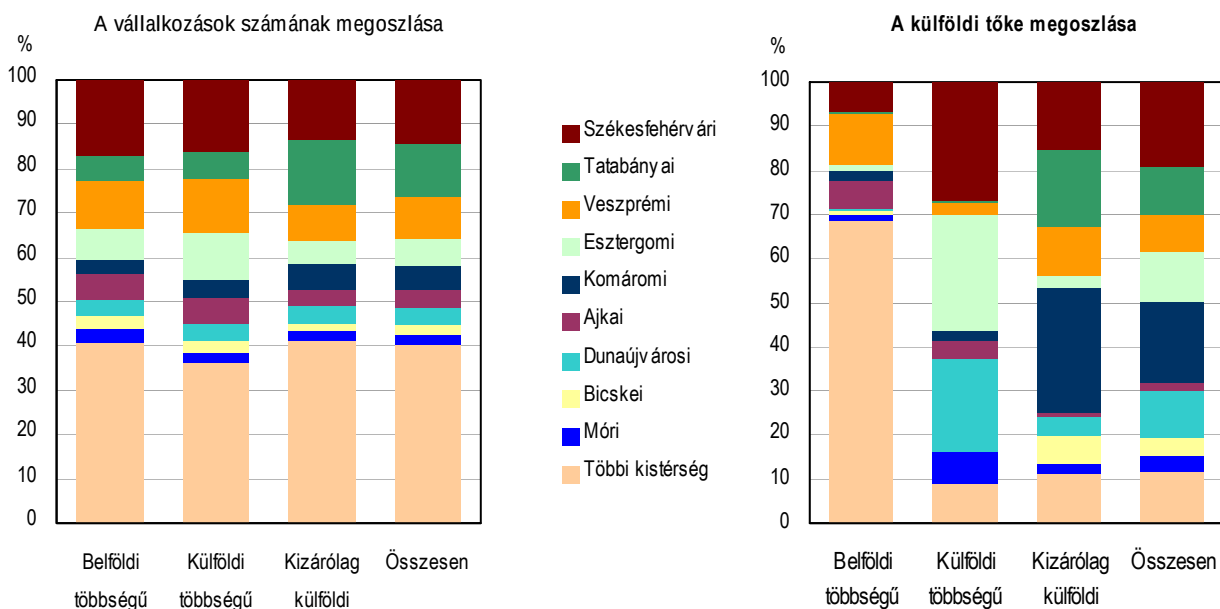
A termelőágak közül az ÁFA-törvény módosításának következményeként a mezőgazdasági főtevékenységű vállalkozások részaránya ugrásszerűen megnövekedett. Év végén már a régió bejegyzett vállalkozásainak közel egyötöde tartozott ebbe a gazdasági ágba. A jó termőhelyi adottságokkal rendelkező Abai, Enyingi és Sárbogárdi területeken ennél sokkal gyakoribb az előfordulásuk, itt a vállalkozások 54-63%-a végzett agrártevékenységet, emellett a Sümegi és Kisbéri kistérségben is több mint kétötödük. A Közép-Dunántúlon továbbra is az ipar a legnagyobb értéktermelő, bár a cégek és egyéni vállalkozások mindössze 6%-a foglalkozott ipari termeléssel. A legnagyobb arányban Komárom-Esztergom megyében hozták létre termelőbázisaikat, ahol a Komáromi kivételével valamennyi kistérségben az átlagnál nagyobb súlyt képviseltek. Ezenkívül jelentős cégek telepedtek le Fejér megyében is Székesfehérvár, Dunaújváros és Mór környezetében. Az építőipari vállalkozások előfordulása mindenütt valamivel gyakoribb (átlagosan 8,1%) volt az ipariakénál.

2009 végén a Közép-Dunántúlon 1768 külföldi érdekeltségű vállalkozást tartottak nyilván. A szervezetek saját tőkéje meghaladta a 1524 milliárd forintot, aminek több mint 94%-a külföldi részesedés. A legtöbb és a legtőkeerősebb külföldi érdekeltségű céget a megyeszékhelyek, valamint Dunaújváros, Komárom és Esztergom térségében találjuk, míg a legkisebb számban és tőkeellátottsággal az Abai, Sárbogárdi, Sümegi kistérségekben voltak jelen.

Tulajdoni jelleg szerint a külföldi érdekeltségű vállalkozások átlagosan 73%-a működött kizárólag nemzetközi tőkével, további 16%-uk külföldi, 11%-uk pedig hazai többségű vagyonnal. A külföldi tőke hattizede teljesen, 37%-a pedig túlnyomórészt külföldi kézben összpontosult. A legnagyobb mértékű (95% feletti) tisztán külföldi tőkeállománnyal a Komáromi és a Tatabányai térség vállalkozásai rendelkeztek.

15. ábra

A külföldi érdekeltségű vállalkozások tulajdonjelleg szerint, 2009

A külföldi tőke meghatározó része (88%) a feldolgozóiparban, ezen belül is nagyrészt a jármű, a fémfeldolgozási és a híradástechnikai termék gyártás ágakban koncentrált, és kiemelkedően magas volt a részesedése a Székesfehérvári, Dunaújvárosi, Komáromi és az Esztergomi térségekben. Emellett a kereskedelem és

az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatások vállalkozásainak tőkeellátottsága szerepelt még nagyobb súllyal.

Turizmus

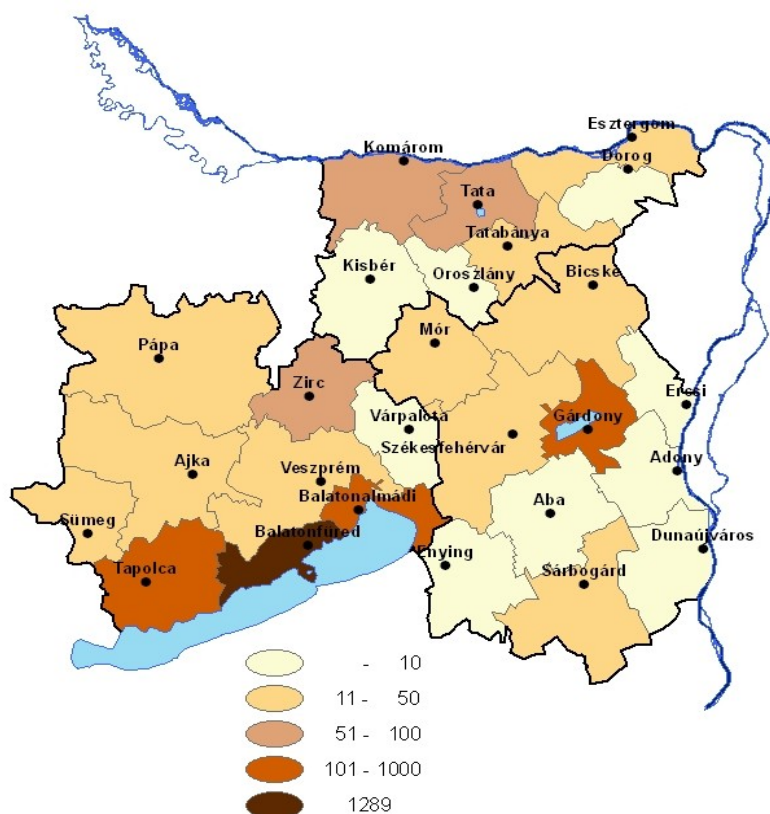
Közép-Dunántúlon a 2009. július 31-i adatok szerint a magán- és kereskedelmi szálláshelyek együttesen (a tavalyi évhez hasonlóan) közel 90 ezer férőhellyel álltak a vendégek rendelkezésére.

A férőhelyek döntő hányadát (56%-át) a több mint 400 kereskedelmi szálláshely biztosította. A régió kereskedelmi férőhelyeire koncentráltság jellemző, a férőhelyek 90%-át 10 kistérség adja, ezek közül a Balatonfüredi mellett meghatározó a Balatonalmádi, a Gárdonyi, a Tapolcai valamint a Tatai kistérség. 2009-ben a régióban kínált férőhelyek mintegy négytizedével a kempingek, egynegyedével a szállodák rendelkeztek, ez utóbbiak 15%-át adták a gyógy- és wellness-szállodák. Az ifjúsági szállások 11, a panziók és az üdülőházak pedig közel 10-10%-os részarányt képviseltek.

A Közép-Dunántúl több mint 7000 magánszállásadója 40 ezer férőhellyel várta a vendégeket. A férőhely-kapacitás több mint 80%-a Veszprém megyében (ezen belül legnagyobb arányban a Balatoni üdülőkörzetben) volt található, ezen felül csupán a Gárdonyi kistérség települései rendelkeztek számottevő (2 ezer) férőhellyel.

16. ábra

Ezer lakosra jutó kereskedelmi és magánszállás-férőhelyek száma kistérségenként, 2009

A régióba 2009 folyamán összesen 847 ezer szállásigényes vendég érkezett, több mint nyolctizedük (739 ezer fő) kereskedelmi szálláshelyen foglalt szobát.

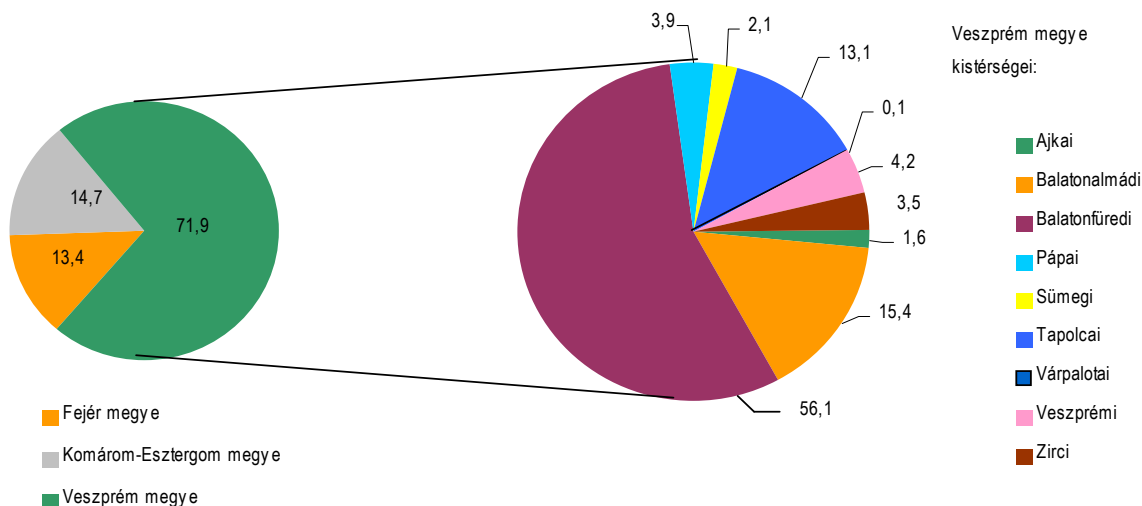
A kereskedelmi egységek vendégkörének háromnegyede belföldi volt, többségük a Balatoni üdülőkörzethez tartozó kistérségek üdülőhelyeit (Balatonfüred, Balatonalmádi, Tapolca) látogatta. Jelentős részarányt (9%) képvisel a Gárdonyi kistérség is, melyben több mint másfélszeresére nőtt a belföldi vendégek száma 2008-hoz képest. A külföldi vendégek egyharmada választotta a Balatonfüredi kistérség szálláshelyeit, 8-8%-a a Székesfehérvári és a Tapolcai, 7-7%-a pedig a Tatai és a Balatonalmádi térségek egységeiben szállt meg.

Magánszállást 2009-ben 108 ezer fő vett igénybe a Közép-Dunántúlon. A vendégkör 23%-át kitevő külföldi vendégek mintegy kilenctizede a Balatoni üdülőkörzet szálláshelyeit részesítette előnyben. A hazai vendégek körében is a Balaton és környéke bizonyult a legnépszerűbbnek, a Balatonfüredi és a Tapolcai kistérséget 21-21, míg a Balatonalmádi térséget 20%-uk választotta. Mind a belföldi, mind pedig a külföldi vendégeknél népszerű volt továbbá a Gárdonyi kistérség, a hazai vendégek 4%-a, a határon túlról érkezettek 3%-a választotta ezt szálláshelyének.

A vendégek 2009-ben 2 millió 526 ezer vendégéjszakát töltöttek a régióban, több mint nyolctizedét kereskedelmi szálláshelyeken. A vendégéjszakák csaknem felét szállodákban, egyötödét kempingekben vették igénybe a látogatók. Míg az előbbi mind a hazai, mind pedig a külföldi vendégek körében népszerűnek bizonyult, addig az utóbbit elsősorban a határon túlról érkezettek részesítették előnyben. Az 1 millió 355 ezer belföldi vendégéjszaka hattizede a Balatoni üdülőkörzetben (a Balatonfüredi, Balatonalmádi és Tapolcai kistérségekben) realizálódott. A Gárdonyi kistérségben 109 ezer, az Esztergomi és Tatabányai térségekben pedig 45, illetve 56 ezer éjszakát töltöttek el a magyar vendégek. A külföldi vendégéjszakák közel kétharmadát ugyancsak Veszprém megye balaton-parti kistérségeiben regisztrálták.

17. ábra

**A kereskedelmi szálláshelyi vendégéjszakák megoszlása
Közép-Dunántúlon, 2009
(százalék)**

Az egyéni szobakiadóknál regisztrált 400 ezer vendégéjszaka több mint héttizedét töltötték a vendégek a Balatoni üdülőkörzethez tartozó magánszállásokon. A külföldieknek még erősebben domináltak a balaton-parti települések, a vendégéjszakák közel 90%-át töltötték el itt.

A kereskedelmi szállásokon átlagosan 2,9 éjszakára foglaltak szobát a vendégek 2009-ben. Leghosszabb ideig (átlagosan 6,2 éjszakát) az Enyingi, legrövidebb ideig (1,7 éjszakát) a Várpalotai kistérség kereskedelmi szálláshelyein tartózkodtak. A magánszállásokon átlagosan 3,7 éjszakát töltöttek a vendégek 2009-ben.

Jelmagyarázat:

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. = Az adat nem ismert.

Módszertan:

A kiadványban használt fogalmak részletes leírása, magyarázata megtalálható a KSH honlapja (www.ksh.hu) stADAT tábláinak megfelelő témaköreihez tartozó módszertani leírásokban.

Elérhetőségek:

Felelős szerkesztő: Szemes Mária igazgató

További információ: Berta Györgyné tájékoztatási osztályvezető

Telefon: (06-88) 620-205, gyorgyne.bera@ksh.hu

Információs szolgálat: tajekoztatas.veszprem@ksh.hu

telefon: (06-88) 620-230, fax: (06-1) 345-8641